

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพการดำเนินงานห้องสมุดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา ความคิดเห็นของผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานห้องสมุด ในการดำเนินงานห้องสมุด ในด้านงานบริหาร ด้านงานเทคนิค และด้านงานบริการ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 38 แห่ง ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 38 คน ผู้ปฏิบัติงานห้องสมุด จำนวน 77 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม 2 ชุด ชุดที่ 1 แบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร ประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ตอน ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นในการดำเนินงานห้องสมุดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ของผู้บริหาร ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงานห้องสมุดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ของผู้บริหาร ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ และความคิดเห็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติม คำถามเป็นแบบปลายเปิด ชุดที่ 2 แบบสอบถามสำหรับผู้ปฏิบัติงานห้องสมุด ประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ตอน ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ และเติมคำ ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นในการดำเนินงานห้องสมุดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ของผู้ปฏิบัติงานห้องสมุด ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบและเติมคำ ตอน

ที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงานห้องสมุดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ของผู้ปฏิบัติงานห้องสมุด ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ และความคิดเห็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติม คำถามเป็นแบบปลายเปิด ทั้งนี้ผู้วิจัยหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้ง 2 ชุด ที่นำไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มตัวอย่าง ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามชุดผู้บริหาร เท่ากับ 0.48 และชุดผู้ปฏิบัติงานห้องสมุด เท่ากับ 0.86

การเก็บรวบรวมข้อมูลและแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 115 ชุด โดยแยกออกเป็นชุดผู้บริหาร 38 ชุด ได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 32 ชุด คิดเป็นร้อยละ 84.21 และชุดผู้ปฏิบัติงานห้องสมุด จำนวน 77 ชุด ได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 68 ชุด คิดเป็นร้อยละ 88.31

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้บริหารสถานศึกษา ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท และมีประสบการณ์ในการทำงานกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 21 ปีขึ้นไป

ผู้ปฏิบัติงานห้องสมุด ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ตำแหน่งในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นหัวหน้างานห้องสมุดและเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานห้องสมุด ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา น้อยกว่า 5 ปีมากที่สุด

สภาพการดำเนินงานห้องสมุดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ค่านานาบริหาร ห้องสมุดส่วนใหญ่มีนโยบายการบริหารงานที่กำหนดโดยหัวหน้างานห้องสมุดหรือบรรณารักษ์ คณะกรรมการบริหารงานห้องสมุดประกอบด้วย

หัวหน้างานห้องสมุด บรรณารักษ์ และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานห้องสมุด ห้องสมุดเป็นหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อฝ่ายวิชาการ งบประมาณที่ได้รับในการดำเนินงานได้จาก งบประมาณประจำปีจากหน่วยงานต้นสังกัด แต่ยังไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน มีการรายงานผลการดำเนินงานห้องสมุด 1 ปี/ครั้ง มีการรวบรวมสถิติต่าง ๆ คือ สถิติ ผู้ใช้บริการห้องสมุด สถิติจำนวนทรัพยากรสารสนเทศที่ถูกยืม สถิติการใช้บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า บุคลากรส่วนใหญ่ประกอบด้วย หัวหน้างานห้องสมุด มีวุฒิปริญญาตรีทางบรรณารักษศาสตร์ และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานห้องสมุด มีวุฒิปริญญาตรีที่หลากหลาย คือ บริหาร การจัดการทั่วไป คอมพิวเตอร์ธุรกิจ การแนะแนว รัฐศาสตร์ มีการพัฒนาบุคลากร โดยการเข้าร่วมประชุมสัมมนา และการฝึกอบรม ลักษณะห้องสมุดไม่เป็นอาคารเอกเทศ การจัดภูมิทัศน์ ภายในห้องสมุด คือ มีแสงสว่าง อุณหภูมิ ความสะอาดที่ดี พื้นที่ในการใช้งานห้องสมุดไม่เพียงพอ มีที่นั่งอ่านสำหรับผู้ใช้บริการต่ำกว่า 100 ที่นั่ง เวลาทำการห้องสมุดในวันธรรมดาเปิด-ปิด ระหว่าง 8.00-16.30

ด้านงานเทคนิค ปัจจัยที่ห้องสมุดใช้ในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ คือ ความสอดคล้องของหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ความต้องการของบุคลากรและนักเรียนภายในสถานศึกษา ทรัพยากรสารสนเทศที่จัดหาจัดซื้อ มากที่สุด คือ หนังสือวิชาการ หนังสือทั่วไป และหนังสือพิมพ์ ห้องสมุดมีทรัพยากรสารสนเทศ เพียงพอต่อความต้องการใช้ของบุคลากรและนักเรียน มีการจัดหมวดหมู่โดยใช้ระบบทศนิยมดิวอี้ ใช้โปรแกรมห้องสมุดอัตโนมัติที่หลากหลาย มีการบำรุงรักษาทรัพยากรสารสนเทศโดยการซ่อมแซมทรัพยากรสารสนเทศที่ชำรุด

ด้านงานบริการ ทรัพยากรสารสนเทศที่ถูกยืมจากห้องสมุดมากที่สุด คือ หนังสือ บริการห้องสมุดที่มีมากที่สุด คือ บริการยืม-คืน บริการสืบค้นข้อมูลออนไลน์ มีการนำมาใช้ในห้องสมุดน้อย ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ และบริการอินเทอร์เน็ตไม่สมบูรณ์เกิดปัญหาเป็นประจำ ไม่มีการนำระบบป้องกันทรัพยากรสารสนเทศสูญหาย (RFID) มาใช้

**ความคิดเห็นของผู้บริหารต่อการดำเนินงานห้องสมุดสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล**

• ผู้บริหารมีความคิดเห็นโดยรวมด้านงานบริหาร ด้านงานเทคนิค และด้านงานบริการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือ ผู้บริหารมีความคิดเห็นว่าห้องสมุดมีจำนวนทรัพยากรสารสนเทศเพียงพอ สถานที่ตั้งของห้องสมุดเหมาะสม แต่ห้องสมุดยังขาดการประชาสัมพันธ์การใช้ห้องสมุด ห้องสมุดมีหนังสือตรงต่อความต้องการใช้ของผู้ใช้บริการ และทรัพยากรสารสนเทศสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนของสถานศึกษา เรื่องของเวลาในการเปิด-ปิด ให้บริการมีความเหมาะสม มีการจัดเก็บสถิติต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

**ปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ
อาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล**

ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานห้องสมุด มีมุมมองของปัญหาในการดำเนินงานห้องสมุด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยผู้บริหารมีปัญหาในการดำเนินงานด้านงานบริหาร ด้านงานเทคนิค และด้านงานบริการ อยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาที่พบ คือ ความรู้ความเข้าใจในลักษณะงานห้องสมุดของผู้บริหาร การจัดสรรงบประมาณและบุคลากรไม่เพียงพอ การจัดทำสื่อโสตทัศนเพื่อเข้าห้องสมุดของครูและนักเรียนในสถานศึกษา ความสมบูรณ์ของเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและคอมพิวเตอร์

ในส่วนปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดผู้ปฏิบัติงานห้องสมุด มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีปัญหาด้านงานบริหาร ด้านงานเทคนิค และงานบริการ อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ปัญหาที่พบ คือ เรื่องของการจัดสรรงบประมาณของห้องสมุดไม่เพียงพอ จำนวนบุคลากรที่ทำหน้าที่จัดหมวดหมู่หนังสือขาดแคลน และความสมบูรณ์ของเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไม่พร้อมใช้งาน

อภิปรายผลการวิจัย

• จากผลการวิจัย การศึกษาสภาพการดำเนินงานห้องสมุดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

สภาพการดำเนินงานห้องสมุดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ด้านงานบริหาร พบว่า ห้องสมุดส่วนใหญ่มีนโยบายการบริหารงานที่กำหนดโดยหัวหน้างานห้องสมุดหรือบรรณารักษ์ คณะกรรมการบริหารห้องสมุด ประกอบด้วย หัวหน้างานห้องสมุด บรรณารักษ์ และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานห้องสมุด อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา ให้อิสระในการดำเนินงานห้องสมุดกับบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุขพิกุล พิสิฐพันธุ์ (2541) ที่พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่ให้การสนับสนุนการดำเนินงานในการส่งเสริมงานห้องสมุด อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีรรัตน์ ธนกุลกิจ (2548) ซึ่งพบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนสาธิตระดับมัธยมศึกษา ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ให้บรรณารักษ์มีอิสระในการดำเนินงานห้องสมุดและเปิดโอกาสให้บรรณารักษ์มีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารงานห้องสมุด

สถานภาพของห้องสมุด พบว่า ห้องสมุดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เป็นหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อฝ่ายวิชาการ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุมิตรา สังฆมานนท์ (2528) พบว่า ห้องสมุดโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อฝ่ายวิชาการ

งบประมาณที่ได้รับในการดำเนินงาน ได้จากงบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัด แต่ยังไม่มีเพียงพอในการดำเนินงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สาวิตรี พิทยาธรพิทักษ์ (2542) ซึ่งพบว่า การดำเนินงานห้องสมุดของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดอุบลราชธานี งบประมาณที่ได้รับจัดสรร ไม่เพียงพอในการดำเนินงาน และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อัญชลี อินตะนัย (2544)

ที่พบว่า งบประมาณในการดำเนินงานห้องสมุดวิทยาลัยการอาชีพ สังกัดกรมอาชีวศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนใหญ่มีแหล่งที่มาของเงินงบประมาณจากต้นสังกัด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ แจ่มสว่าง (2548) ที่พบว่า ศูนย์ข้อมูลห้องสมุดประชาชน ได้รับงบประมาณร่วมกับห้องสมุดประชาชน คืองบประมาณจากรัฐบาล และสอดคล้องกับงานวิจัยต่างประเทศของ เฮ็คท์ (Hecht, 1991) ที่พบว่า สภาพศูนย์ต่อการเรียนการสอนและห้องสมุดวิทยาลัยในเมืองปาร์กแลนด์ งบประมาณที่ได้รับนั้นยังไม่เพียงพอและต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานห้องสมุดวิทยาลัย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ แม็กคาธี (McCarthy, 1997) ศึกษาสภาพห้องสมุดโรงเรียนที่มีมาตรฐานห้องสมุดเป็นตัวกำหนดโดยทำการศึกษากับห้องสมุดโรงเรียนในรัฐนิวอิงแลนด์ พบว่า ห้องสมุดส่วนใหญ่ขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณ

บุคลากรห้องสมุดส่วนใหญ่ประกอบด้วยหัวหน้างานห้องสมุด ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีทางบรรณารักษศาสตร์ เป็นเพราะบุคลากรที่ปฏิบัติงานห้องสมุดต้องมีความรู้ทางวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ละมุล อนุศักดิ์ (2545) พบว่า ส่วนใหญ่บรรณารักษ์มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีทางบรรณารักษศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

ด้านการพัฒนาบุคลากรของห้องสมุดส่วนใหญ่ คือ การเข้าร่วมประชุมสัมมนา และฝึกอบรม สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อัญชลี อินตะนัย (2544) ที่พบว่า ห้องสมุดวิทยาลัยการอาชีพ สังกัดกรมอาชีวศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนใหญ่สนับสนุนให้บุคลากรห้องสมุดเข้าร่วมประชุมสัมมนาทางวิชาการ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถทางวิชาชีพบรรณารักษ์ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มยุรา จันทโรทัย (2547) ที่พบว่า ห้องสมุดสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพพัฒนาบุคลากรห้องสมุดโดยการฝึกอบรม การสัมมนา และเข้าร่วมประชุม

ลักษณะของอาคารห้องสมุด พบว่า ส่วนใหญ่ไม่เป็นอาคารเอกเทศสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญชลี อินตะนัย (2544) พบว่า ที่ตั้งห้องสมุดเป็นห้องที่รวมอยู่ในอาคารเรียนและ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มยุรา จันทโรทัย (2547) และละมุล อนุศักดิ์ (2545) ที่พบว่า ห้องสมุดส่วนใหญ่ไม่เป็นอาคารเอกเทศ เป็นลักษณะส่วนหนึ่งของอาคาร พื้นที่ใช้งานภายในห้องสมุดไม่เพียงพอ ที่นั่งอ่านสำหรับผู้ใช้บริการต่ำกว่า 100

ที่นั่น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มยุรา จันทร โรทัย (2547) พบว่า ห้องสมุดมีพื้นที่ที่จำกัด ไม่เพียงพอ ไม่สามารถขยายพื้นที่ได้ในอนาคต

• ด้านงานเทคนิค พบว่า ปัจจัยที่ห้องสมุดใช้ในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ คือ ความสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนของสถานศึกษา ความต้องการของบุคลากรและนักเรียนในสถานศึกษา อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีหลักสูตรการเรียนการสอนที่แยกตามสาขางาน ดังนั้น การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศจึงต้องสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนของสถานศึกษาเป็นสำคัญ สอดคล้องกับผลงานของ โชติกา ประพฤทธิกุล (2548) ที่พบว่า ปัจจัยที่ใช้ในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ คือ ความสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนของคณะและความต้องการของคณาจารย์ในการสอนและการวิจัย ทรัพยากรสารสนเทศที่จัดหาจัดซื้อมากที่สุด คือ หนังสือวิชาการ หนังสือทั่วไป และหนังสือพิมพ์ ห้องสมุดมีทรัพยากรสารสนเทศเพียงพอต่อความต้องการของผู้ใช้บริการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุราภรณ์ จิตต์พรหม (2546) ที่ทำการศึกษาวิจัยแนวโน้มการจัดบริการห้องสมุดในทศวรรษหน้าของสถานศึกษาประเภทอาชีวศึกษา พบว่า บรรณารักษ์มีความเชี่ยวชาญในเรื่องการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ จำนวนทรัพยากรสารสนเทศเพิ่มมากขึ้นและห้องสมุดสามารถใช้ทรัพยากรร่วมกัน

การจัดหมวดหมู่หนังสือส่วนใหญ่ใช้ระบบทศนิยมดิวอี้ (DC) สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญชลี อินตะนัย (2544) พบว่า ห้องสมุดวิทยาลัยการอาชีพ สังกัดกรมอาชีวศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนใหญ่จัดหมวดหมู่ทรัพยากรสารสนเทศโดยใช้ระบบทศนิยมดิวอี้ (DC)

ห้องสมุดมีการนำระบบห้องสมุดอัตโนมัติมาใช้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุราภรณ์ จิตต์พรหม (2546) พบว่า ห้องสมุดสถานศึกษาประเภทอาชีวศึกษาในทศวรรษหน้าจะมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้มากขึ้น โดยจะเน้นการเข้าถึงข้อมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีการพัฒนาและจัดเครือข่ายห้องสมุดใช้ทรัพยากรร่วมกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยา ลูกรักษ์ (2548) พบว่า ห้องสมุดวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา ส่วนใหญ่มีการนำระบบห้องสมุดอัตโนมัติใช้

ด้านงานบริการ บริการที่ห้องสมุดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่มีมากที่สุด คือ บริการยืม-คืน ทรัพยากรสารสนเทศ เพราะบริการหลักของห้องสมุดทุกแห่งคือบริการยืม-คืน ซึ่งเป็นบริการหลักสำหรับจัดให้ผู้ใช้บริการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญชลี อินตะนัย (2544) และธิดารัตน์ ธนกุลกิจ (2548) พบว่า ในด้านงานบริการห้องสมุดทุกแห่งมีบริการยืม-คืน หนังสือ

การสืบค้นข้อมูลออนไลน์มีการนำมาใช้ในห้องสมุดน้อย ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์และบริการอินเทอร์เน็ตไม่สมบูรณ์ ไม่มีการนำระบบ RFID มาใช้ ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าห้องสมุดได้รับจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานห้องสมุดเพียงแค่อำนาจจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศ ทำให้ไม่มีงบประมาณในการที่จะบำรุงรักษาระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ และพัฒนาระบบสารสนเทศของห้องสมุดได้ และเนื่องจากระบบ RFID มีราคาสูงเมื่อเทียบกับงบประมาณที่ห้องสมุดได้รับจึงทำให้ไม่สามารถพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศห้องสมุดได้อย่างเต็มที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ โชติกา ประพฤทธิกุล (2548) พบว่า ความรวดเร็วของระบบเครือข่ายเพื่อใช้ออนไลน์เกิดความล่าช้าในการใช้บริการ การป้องกันการสูญหายของทรัพยากรสารสนเทศมีปัญหาสูงอาจเป็นเพราะมีจำนวนผู้ปฏิบัติงานน้อยทำให้ดูแลได้ไม่ทั่วห้องสมุด

ความคิดเห็นของผู้บริหารต่อการดำเนินงานห้องสมุดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ด้านงานบริหาร ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานห้องสมุด ด้านงานบริหารโดยรวมในเรื่องของการจัดสรรงบประมาณ จำนวนบุคลากร ขนาดของพื้นที่ ความเหมาะสมของสถานที่ตั้ง จำนวนครุภัณฑ์ จำนวนหนังสือ วารสาร และหนังสือพิมพ์ และมีการประชาสัมพันธ์การใช้ห้องสมุดมีความเพียงพอในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธิดารัตน์ ธนกุลกิจ (2548) ที่พบว่า ผู้บริหารมีการจัดสรรงบประมาณให้ห้องสมุด มีการวางแผนเกี่ยวกับบุคลากรที่จะปฏิบัติงานห้องสมุด สถานที่ตั้งของห้องสมุด มีจำนวนของหนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์เพียงพอ และมีการประชาสัมพันธ์การใช้ห้องสมุด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ

สมนึก อุดมะ โภคิน (2543) ซึ่งพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดบุรีรัมย์ มีความคิดเห็นในด้านการบริหารห้องสมุดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยได้สนใจในการพัฒนางานห้องสมุดและสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาปรับปรุงห้องสมุดมากขึ้น

ด้านงานเทคนิค ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานห้องสมุดด้านงานเทคนิคโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาเป็นรายข้อ ค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นเรื่องเกี่ยวกับห้องสมุดมีทรัพยากรสารสนเทศที่สอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอน และเพียงพอต่อผู้ใช้บริการ มีการซ่อมแซมทรัพยากรสารสนเทศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีรรัตน์ ธนกุลกิจ (2548) ที่พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนสาธิต ระดับมัธยมศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ มีความคิดเห็นว่า โรงเรียนมีหนังสือที่ตรงต่อความต้องการของผู้ใช้ มีการบำรุงรักษาซ่อมแซมหนังสือ

ด้านงานบริการ ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่องานบริการโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เพื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การอำนวยความสะดวกในการยืม-คืนทรัพยากรสารสนเทศ รองลงมา คือ ความเหมาะสมของเวลาเปิด-ปิดบริการ การให้บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า การแนะนำการใช้ห้องสมุด และการรายงานสถิติต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้ผู้บริหารเห็นว่า ผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดให้ความสนใจในการบริการผู้ใช้เป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ธีรรัตน์ ธนกุลกิจ (2548) ที่พบว่า ผู้บริหารมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนสาธิต ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ในด้านงานบริการว่า บรรณารักษ์ให้ความสำคัญในการบริการแนะนำการอ่าน บริการยืม-คืน บริการจัดทำคู่มือช่วยการค้นคว้า บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า บริการแนะนำการใช้ห้องสมุด

ปัญหาในการดำเนินงานห้องสมุดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานห้องสมุด มีปัญหาในการดำเนินงานห้องสมุดอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านงานบริหาร พบว่า ผู้บริหารมีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ความรู้และเข้าใจลักษณะงานห้องสมุดของผู้บริหาร ซึ่งอาจเกิดจากผู้บริหารไม่เข้าใจลักษณะในการดำเนินงานห้องสมุด เมื่อดูสภาพความเป็นจริงงานห้องสมุดจะแตกต่างจากงานอื่น ๆ ในสถานศึกษา เช่นงานทะเบียน งานบุคลากร งานการเงิน จะมีหน้าที่ที่ต้องทำน้อยกว่างานห้องสมุด ซึ่งงานห้องสมุดจะมีงานหลัก ๆ 3 ด้าน คือ ด้านงานบริหาร ด้านงานเทคนิค และด้านงานบริการ และในงานหลัก ๆ แต่ละด้านนั้นจะมีงานที่แยกย่อยไปอีก ซึ่งอาจเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผู้บริหารมีปัญหาในการเข้าใจรูปแบบและลักษณะของงานห้องสมุด

ในส่วนปัญหาด้านงานบริหารของผู้ปฏิบัติงานห้องสมุด พบว่า ปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การจัดสรรงบประมาณของห้องสมุดมีปัญหาสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมิตรา สังฆมานนท์ (2528) พบว่า ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11 ปีการศึกษา 2528 ขาดงบประมาณในการซื้อหนังสือและครุภัณฑ์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุริสา กาญจนเกตุ (2541) พบว่า งบประมาณที่ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 ได้รับไม่เพียงพอในการดำเนินงานห้องสมุด ผู้บริหารควรจัดให้เป็นนโยบายที่สำคัญอย่างหนึ่งของโรงเรียนในการที่จะสนับสนุนงบประมาณให้เพียงพอ

ด้านงานเทคนิค พบว่า ผู้บริหารมีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดทำสื่อเข้าห้องสมุดโดยครูในสถานศึกษา อาจเป็นเพราะว่าครูในสถานศึกษามีภาระในชั่วโมงสอนมาก และรับผิดชอบในงานด้านอื่น ๆ ซึ่งทำให้ไม่มีเวลาในการจัดทำสื่อเพื่อเข้าห้องสมุด

ส่วนปัญหาด้านงานเทคนิคของผู้ปฏิบัติงานห้องสมุด ปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จำนวนของบุคลากรที่ทำหน้าที่จัดหมวดหมู่หนังสือมีปัญหาสูงสุด อาจเป็นเพราะว่าห้องสมุดส่วนใหญ่มีผู้ปฏิบัติงานห้องสมุด คือ หัวหน้างานและเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานห้องสมุด ซึ่งหัวหน้างานห้องสมุดต้องทำหน้าที่สอนในบางรายวิชาและต้องทำงานอื่น ๆ ควบคู่ไปกับงานประจำด้วย จึงทำให้ไม่มีเวลาในการทำหน้าที่ในการจัดหมวดหมู่หนังสือ ซึ่งสอดคล้อง

กับงานวิจัยของ สุริสา กาญจนเกตุ (2541) และมยุรา จันทโรทัย (2547) พบว่า จำนวนบุคลากรในการปฏิบัติงานห้องสมุดไม่เพียงพอ ควรเพิ่มจำนวนบุคลากร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมนึก อุดมะโกกีน (2543) ซึ่งพบว่า ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดบุรีรัมย์ ต้องทำงานด้านอื่น ๆ ด้วย ทำให้ไม่มีเวลาทำงานห้องสมุดเพียงพอ ห้องสมุดโรงเรียนยังขาดแคลนบุคลากรในการปฏิบัติงานและบรรณารักษ์ต้องทำงานด้านอื่น ๆ ควบคู่ไปด้วย

ด้านงานบริการ พบว่า ผู้บริหารมีปัญหาในการบริหารงานห้องสมุดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อเฉลี่ยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความสมบูรณ์ของระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

ในส่วนปัญหาด้านงานบริการของผู้ปฏิบัติงานห้องสมุด มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัญหาของคอมพิวเตอร์ไม่อยู่ในสภาพดีพร้อมใช้งาน ซึ่งปัญหาที่พบทั้งจากมุมมองของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดมีความเห็นสอดคล้องกันในด้านของเทคโนโลยีสารสนเทศทั้งสิ้น อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาได้รับงบประมาณที่จำกัดในการจัดซื้อครุภัณฑ์ประเภทคอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอ และอาจไม่มีบุคลากรที่มีความรู้ในการดูแลรักษาเกี่ยวกับระบบสารสนเทศจากปัญหาที่พบดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ มยุรา จันทโรทัย (2547) และกัลยา ลูกรักษ์ (2548) พบว่า คอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอในการให้บริการ คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ที่เสียหายไม่ได้รับการแก้ไขในทันที และไม่มีอาจารย์ที่มีความรู้ในด้านคอมพิวเตอร์ประจำห้องสมุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุไลมาน (Sulaiman, 1998) ที่พบว่า ห้องสมุดโรงพยาบาลและห้องสมุดทางการแพทย์ในกรุงริยาร์ด ควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศและคอมพิวเตอร์มาให้บริการในห้องสมุด

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

ห้องสมุดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ควรพิจารณาและปรับปรุงการดำเนินงานห้องสมุด ดังนี้

ด้านงานบริหาร

1. กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรเร่งดำเนินการในด้านของนโยบายในการปฏิรูปห้องสมุดสถานศึกษาให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างรวดเร็วที่สุด เนื่องจากในปัจจุบันห้องสมุดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ไม่ได้รับการดูแลพัฒนาปรับปรุงห้องสมุดอย่างจริงจัง จึงทำให้ไม่สามารถก้าวตามหรือเทียบเท่ากับห้องสมุดของวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยได้
2. สถานศึกษาต้องจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอกับการดำเนินงานห้องสมุด และให้หัวหน้างานห้องสมุดมีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณร่วมกับคณะผู้บริหารหรือคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา
3. สถานศึกษาควรเพิ่มจำนวนบุคลากรห้องสมุดที่มีความรู้ความสามารถทางด้านบรรณารักษศาสตร์และเหมาะสมกับงานด้านต่าง ๆ ในห้องสมุด เพื่อให้ห้องสมุดสถานศึกษาได้คุณภาพและตรงตามเกณฑ์มาตรฐานห้องสมุด 3 ดี ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
4. ห้องสมุดสถานศึกษาควรมีความร่วมมือกันในการวางระบบงานห้องสมุดให้เป็นไปในรูปแบบเดียวกัน เช่นเดียวกับห้องสมุดในระดับอุดมศึกษา ซึ่งจะทำให้ช่วยประหยัดงบประมาณ และเกิดเครือข่ายห้องสมุดของสถานศึกษา
5. สถานศึกษาควรมีการส่งเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานห้องสมุดไปอบรมเพิ่มเติมความรู้ในด้านการปฏิบัติงานห้องสมุดที่สมาคมห้องสมุด หรือส่งเข้าร่วมประชุมสัมมนา เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ในการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
6. สถานศึกษาควรมีการพัฒนาและปรับปรุงเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้มีประสิทธิภาพในการทำงานให้มากขึ้น หรือจัดตั้งหน่วยงานกลางของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำหรับตรวจสอบรักษาและดูแลระบบเครือข่ายห้องสมุดหรือเครือข่ายของสถานศึกษาโดยเฉพาะ เพื่อเป็นการประหยัดงบประมาณและสามารถใช้ทรัพยากรร่วมกัน

7. ห้องสมุดควรจัดรูปแบบของห้องสมุดให้เป็นในลักษณะ Living Library หรือ ห้องสมุดมีชีวิต คือเป็นห้องสมุดที่ผู้ใช้มีความพอใจและมีความสุขในการเข้าใช้บริการ เพื่อเป็นการดึงดูดให้นักเรียนเข้าใช้บริการห้องสมุดเพิ่มมากขึ้น

8. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาควรเพิ่มรายวิชาที่เกี่ยวกับการใช้ บริการห้องสมุดให้กับนักเรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ เพื่อที่นักเรียนจะได้ เข้าใจมารยาทการใช้ห้องสมุดและรูปแบบการให้บริการในห้องสมุด

ด้านงานเทคนิค

1. สถานศึกษาควรกระตุ้นให้ครูและนักเรียนในสถานศึกษาจัดทำสื่อ โสตทัศน เพื่อเข้าห้องสมุดให้มากขึ้น ซึ่งสื่อต่าง ๆ เหล่านี้ถือเป็นนวัตกรรมอย่างหนึ่งและสามารถ นำไปใช้ได้กับการเรียนการสอนหรือแม้แต่ใช้เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา

2. ห้องสมุดควรมีระบบป้องกันการสูญหายของทรัพยากรสารสนเทศหรือระบบ RFID

ด้านงานบริการ

1. ห้องสมุดควรมีการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด เช่น จัดทำเว็บไซต์ห้องสมุด คู่มือ แนะนำห้องสมุดและป้ายประกาศข่าวเกี่ยวกับห้องสมุด

2. ห้องสมุดควรต้องเพิ่มจำนวนคอมพิวเตอร์ที่มีคุณภาพพร้อมใช้งาน สำหรับการให้บริการอินเทอร์เน็ตและสำหรับสืบค้นข้อมูลออนไลน์ ให้เพียงพอต่อความต้องการใช้ของผู้ใช้บริการ

3. ห้องสมุดควรมีบุคลากรที่ทำหน้าที่ดูแลระบบคอมพิวเตอร์และเครือข่าย โดยเฉพาะ เพื่อให้พร้อมใช้งานและไม่เกิดปัญหาที่มีคอมพิวเตอร์แต่ไม่สามารถใช้งานได้ แต่ถ้าสถานศึกษาไม่สามารถมีได้ สถานศึกษาควรขอความร่วมมือจากสถานศึกษาอื่น ๆ ที่สามารถให้ความอนุเคราะห์ในเรื่องของการดูแลระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ซึ่งจะเป็น การช่วยลดต้นทุนในเรื่องของงบประมาณ และยังเป็นการใช้ทรัพยากรร่วมกันของ สถานศึกษาในสังกัดเดียวกัน

4. ห้องสมุดควรจัดกิจกรรมส่งเสริมในรูปแบบต่าง ๆ ให้กับผู้ใช้บริการไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของมารยาทการเข้าใช้บริการ ความรู้ความเข้าใจในการใช้บริการ หรือ

กิจกรรมส่งเสริมการอ่านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ใช้บริการเกิดความรู้สึกรักอยากเข้าใช้บริการห้องสมุด

- 5. ห้องสมุดควรมีความร่วมมือในการยืมและใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างห้องสมุด ในรูปแบบเดียวกับ PULINET ThaiLis หรือ SchoolNet เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนการใช้ทรัพยากรสารสนเทศที่ขาดแคลนและลดปัญหาทรัพยากรสารสนเทศไม่เพียงพอ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาพฤติกรรมการใช้ห้องสมุดของนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์
2. ควรศึกษาในด้านความร่วมมือกันในการพัฒนาระบบห้องสมุดอัตโนมัติของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
3. ควรศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาห้องสมุดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
4. ควรศึกษาในเรื่องความเป็นไปได้ในการร่วมมือกันในการพัฒนาเครือข่ายห้องสมุดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา